

Голубенко І. І.,
*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри інтелектуальної власності
та приватного права,
Національного технічного університету України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

УДК 347.782

**ПРАВОВІ АСПЕКТИ МОЖЛИВОСТІ РЕЄСТРАЦІЇ АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА
КАРТИНИ СТВОРЕНІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ**

**LEGAL ASPECTS OF THE POSSIBILITY OF REGISTERING COPYRIGHT FOR
PAINTINGS CREATED BY ARTIFICIAL INTELLIGENCE**

Із зростанням застосування штучного інтелекту в різних сферах життя, з'явилися питання про правовий статус творів, створених за допомогою цієї технології. Особливо це стосується творів мистецтва, створених за допомогою генеративних мистецьких алгоритмів, таких як глибокі нейронні мережі. Коли мова йде про права інтелектуальної власності на такі твори, перше, що необхідно визначити, це питання авторства. Зазвичай, автором твору вважається фізична особа, яка створила твір. Однак, у випадку, коли мистецтво було створено за допомогою алгоритмів, авторство може бути складнішим питанням. Щоб картину можна було визнати авторським твором, вона має бути створена людиною з наявною оригінальною творчою концепцією. У випадку картин, створених штучним інтелектом, така оригінальна концепція може бути відсутня, що ускладнює питання реєстрації права на такий твір.

Ключові слова: *sui generis, штучний інтелект, авторське право, реєстрація, картина, твір мистецтва, об'єкт.*

With the increasing use of artificial intelligence in various spheres of life, questions have arisen about the legal status of works created using this technology. This is particularly relevant for works of art created using generative artistic algorithms, such as deep neural networks. When it comes to intellectual property rights for such works, the first thing that needs to be determined is the question of authorship. Typically, the author of a work is considered to be the physical person who created it. However, in the case of art created using algorithms, authorship may be a more complex issue. In order for a painting to be recognized as an author's work, it must be created by a person with an original creative concept. In the case of paintings created by artificial intelligence, such an original concept may be absent, which complicates the question of registering the rights to such a work.

Keywords: *sui generis, artificial intelligence, copyright, registration, painting, work of art, object.*

У міжнародних договорах та конвенціях, що стосуються авторського права, термін «картина» зазвичай використовується як один з видів творів мистецтва, на які може бути надано авторське право. Наприклад, Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів визначає твори мистецтва як оригінальні твори, утворені у будь-якій формі, незалежно від виразу (живопис, малюнок, гравюра, скульптура, твори прикладного мистецтва та інші) [1]. Згідно з Бернською конвенцією, авторство на картину, як і на будь-який інший художній твір, належить її творцю, тобто людині, яка створила твір. Конвенція визнає автором людину, яка створила твір, має творчу ініціативу та зробила особистий внесок у створення твору. У випадку, коли картина була створена штучним інтелектом без участі людини, то вона не може бути визнана авторським твором за Бернською конвенцією. Отже, загальна тенденція міжнародних договорів та конвенцій полягає в тому, що картини розглядаються як один з видів творів мистецтва, на які може бути надано авторське право.

Закон України Про авторське право і суміжні права, який був прийнятий в кінці 2022 року та є новою базою законодавчого регулювання, визначає поняття картини через твір образотворчого мистецтва, також вищевказаний закон поширює сферу своєї дії на суб'єктів права особливого роду (*sui generis*) на неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою. Так відповідно у статті 33 визначено, що результат роботи штучного інтелекту підпадає під правове регулювання як неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою, що охороняється правом особливого роду (*sui generis*). Такі права особливого роду починають діяти з моменту, коли комп'ютерна програма згенерувала результат, а їхній строк чинності спливає через 25 років з цього моменту [2].

Картина може бути визнана авторським твором, якщо вона відповідає певним критеріям, встановленим законодавством про авторське право. В основному, щоб картина була визнана авторським твором, вона має бути створена людиною, мати певний рівень оригінальності та творчості, а також бути вираженням інтелектуальної праці автора.

Наразі, питання про те, чи можна реєструвати права інтелектуальної власності на картини, створені штучним інтелектом, є менш чітким, оскільки ці твори не завжди відповідають вимогам, які встановлені для отримання права на авторське право. Наприклад, зазвичай для того, щоб картину можна було визнати авторським твором, вона має бути створена людиною з наявною оригінальною творчою концепцією. У випадку картин, створених штучним інтелектом, така оригінальна концепція може бути відсутня, що ускладнює питання реєстрації права на такий твір. Реєстрація авторського права на твір образотворчого мистецтва, створеного штучним інтелектом, може бути складним питанням через відсутність чіткої концепції авторства. Зазвичай, для реєстрації авторського права на твір мистецтва необхідно мати іменованого автора, який є фізичною особою і може підтвердити своє авторство. Також виникають питання пов'язані з тим, що штучний інтелект може бути здатний

створювати твори без участі людини взагалі. Тож відсутнє поняття авторства в звичайному для нас розумінні.

Проте, якщо людина бере участь у створенні картини, наприклад, встановлюючи параметри алгоритму, за допомогою якого створюється картина, або вносячи корективи до результату, отриманого штучним інтелектом, то ця картина може бути визнана авторським твором. Однак, у такому випадку можуть виникнути складнощі з доказуванням авторства та реєстрацією прав на авторський твір, тому що виникне питання про те, який внесок у створення твору зробила людина, а який - штучний інтелект. Це передбачено у статті 33 закону України Про авторське право та суміжні права, в якій зазначається, що твори, створені фізичними особами з використанням комп'ютерних технологій, не вважаються неоригінальними об'єктами, згенерованими комп'ютерною програмою.

В останні роки були гучні випадки щодо права інтелектуальної власності на картини створені штучним інтелектом. Одним з найвідоміших прикладів є випадок з «The Next Rembrandt» - картини, яка була створена за допомогою алгоритмів машинного навчання, що аналізували десятки творів художника Рембрандта, і в результаті була створена картина, яка виглядає, як твір самого Рембрандта. Цю картину було представлено на виставці в Амстердамі в 2016 році [3].

Інший приклад - це «Edmond de Belamy», картина створена повністю за допомогою штучного інтелекту. Картину створили французькі артисти-програмісти колективу «Obvious». Картина була визнана та підписана як твір створений художницею Лаурою Шапелен за допомогою штучного інтелекту. На картині зображений чоловік з чорною краваткою, який ніколи не існував в реальному житті, але був створений нейромережею, що вивчила стилі художників. Вона була продана на аукціоні Christie's в Нью-Йорку за \$432 500 у жовтні 2018 року [4].

Цікавим для розгляду є рішення Бюро авторських прав США (USCO) яке заявило, що зображення, створені штучним інтелектом, не підлягають

захисту відповідно до чинного законодавства про авторське право, оскільки вони «не є продуктом авторства людини». Рішення USCO було прийнято після перегляду авторських прав на графічний роман «Світанкова зоря». За даними офісу, захист авторських прав був наданий автору книги Крістині Каштановій помилково, оскільки оригінальні авторські права включали всі зображення в книзі, які були згенеровані за допомогою програмного забезпечення Midjourney AI. Хоча зображення не можуть бути захищені авторським правом, USCO заявила, що Каштанова може захищати авторські права на частини книги, які вона написала, і на те, як зображення, згенеровані штучним інтелектом, розташовані на сторінці. Виникає питання чому взагалі було надано авторське право. За даними USCO, в оригінальній заявці Каштанова не розкрила, що обкладинка книги була створена за допомогою Midjourney. Офіс дізнався про використання штучного інтелекту лише з пізніших публікацій у соціальних мережах, опублікованих Каштановою для просування книги. Після відкриття USCO написала автору та повідомила, що їй потрібно буде надати додаткову інформацію, щоб уникнути повного скасування авторських прав. Після того, як Каштанова надала запитувану інформацію в письмовій формі, USCO скасувала оригінальний захист і видала нове авторське право, яке охоплює лише текст і компонування зображень, а не самі зображення [5].

Варто зазначити, випадки реєстрації права інтелектуальної власності на твори, створені штучним інтелектом, ще не є повсякденними і залишаються предметом дискусії щодо їх правового статусу. Більшість правових систем не передбачають права на авторство для створених інтелектом творів, тому це питання потребує додаткового вивчення та розробки законодавчих та конвенційних норм державами та міжнародними організаціями. На сьогоднішній день, більшість країн мають законодавчі акти, які визнають авторські права на твори, тільки створені людьми. Можливо щоб усе було зрозуміліше в майбутньому, потрібно встановити конкретний стандарт того, скільки людського внеску потрібно, щоб щось було «продуктом авторства

людини», але з прийняттям факту застосування технологій штучного інтелекту.

Список використаних джерел:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text (дата звернення: 29.03.2023).
2. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t222811> (дата звернення: 29.03.2023).
3. New Rembrandt' to be unveiled in Amsterdam - The Guardian, 05.04 2016. URL: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2016/apr/05/new-rembrandt-to-be-unveiled-in-amsterdam> (дата звернення: 29.03.2023).
4. Art-official intelligence: the curious case of Edmond de Belamy, by Olivia Hick, 01.03.2019. URL: <https://isismagazine.org.uk/2019/03/art-ificial-intelligence-the-curious-case-of-edmond-de-belamy/> (дата звернення: 29.03.2023).
5. U.S. Copyright Office Says AI-Generated Images Do Not Qualify For Copyright Protection, by Jamie Lang 02.28.2023. URL: <https://www.cartoonbrew.com/law/midjourney-ai-images-us-copyright-office-226437.html> (дата звернення: 29.03.2023).